

Zapojení obyvatel měst do prevence kriminality a ochrany veřejného pořádku

Martina Urbanová

Dne 18. května 2000 proběhl v Hradci Králové celostátní pracovní seminář, jehož hlavním tématem byla problematika zapojení obyvatel do prevence kriminality a ochrany veřejného pořádku. Seminář probíhal v primátorských prostorách historické budovy radnice. Pořadatelem akce byl Úřad města Hradec Králové a agentura TiMa Liberec.

Hlavní premisy pro uspořádání první podobné akce na uvedené téma byly následující:

„Bezpečí občanů ve městě je jednou z priorit činnosti zastupitelstev i státních orgánů. Dosud se však málo daří zapojit do prevence kriminality a ochrany veřejného pořádku samotnou veřejnost. Nedaří se zajistit zejména aktivní účast obyvatel na společné ochraně soukromého a veřejného majetku ani jejich běžnou spolupráci s policií ČR, s městskou policií a se soudy, např. při oznamování podezření ze spáchání trestného činu. Přitom nejhorší situace je ve velkých a středních městech. Je třeba vyhledávat a přenášet zkušenosti, které jsou jak v ČR tak v zahraničí se zapojením veřejnosti do prevence sociálně patologických jevů, souvisejících s kriminalitou.“

Dopolední blok jednání zahájil Martin Žárský z Institutu pro kriminologii a sociální prevenci v Praze.

Jeho téma se týkalo systémového výběru měst pro získání státních finančních prostředků na realizaci prevence. Podmínky pro získání finančních prostředků, které určují rizikový okres nebo město, jsou zejména počet obyvatel větší než 10 000; míra zatížení trestnou činností; míra nezaměstnanosti; faktor chudoby; velikost demografické skupiny, která se nejvíce podílí na trestné činnosti (muži ve věkovém rozmezí 15–29 let); míra připravenosti pro vstup do programu na získání státní účelové dotace.

Jako druhý přednášející vystoupil Kazimír Večerka rovněž z Institutu pro kriminologii a sociální prevenci. Jeho vystoupení se týkalo právě míry připravenosti měst pro vstup do programu, jehož kritéria jsou velice náročná. Jako nutnost se jeví, aby každé rizikové město, či okres mělo svého manažera preventivních aktivit, hlídajícího hlavní zásady prevence. O přidělení státní účelové dotace rozhoduje komise, která je tvořena lidmi z ministerstva školství, práce, vnitra, mezirezortní drogové komise, komise pro romskou problematiku a dalších institucí.

Dopolední blok uzavřel Vojtěch Sedláček z Policejní akademie ČR. Jeho vystoupení se zaměřilo na prevenci kriminality dětí a mládeže, která má být po-

stavena zejména na volnočasových aktivitách.

V druhém bloku vystoupil Jiří Suttner z Policejního prezidia. Jeho příspěvek se týkal poslání a činnosti preventivně informačních skupin Policie ČR. Preventivně informační skupiny působí již např. v Brně, Ostrově, Zlíně a mají velmi dobrý ohlas. Jejich činnost se týká zejména těchto okruhů: 1) Styk s médii; 2. Terénní akce tj. zapojení veřejnosti do práce policie, např. budováním schránek důvěry; 3. Preventivně informační činnost, tj. tvorba a realizace projektů, propojení s orgány samosprávy. Činnost policie by měla být postavena více na prevenci (až 80%) a méně na represii. Velmi dobré jsou ohlasy na prevenci předškolní mládeže.

V odpoledním bloku vystoupil Oldřich Čepelka z TiMa Liberec, který referoval o ochotě občanů zapojit se do spolupráce s policií (svépomocné organizace, „neighbour watching“ a hnutí „Crimestoppers“). Aktivita „neighbour watching“ je zaměřena na vzájemnou a adresnou výpomoc občanů, kdežto „Crimestoppers“ jsou prostředky k povzbuzení občanů a k usnadnění toho, aby oznamovali podezření z trestné činnosti. Výzkum v Hradci Králové potvrdil, že lidé zejména z Hradce Králové mají zájem o spolupráci s policií a vzájemnou pomoc, která může zahrnovat i takovou sousedskou výpomoc, jako je vybírání schránek v době nepřítomnosti sousedů, a vůbec zájem o bezpečí sousedova majetku. Hnutí Crimestoppers je založeno na myšlence, že „i někdo jiný, než pachatel má informaci, která může objasnit zločin“. Zaměřuje se na tři problémy, na které narážejí orgány činné v trestním řízení, když tuto informaci hledají. Jsou to: a) strach lidí z odplaty pachatele, b) lhostejnost lidí, c) nechuť stát se účastníkem vyšetřování, soudního projednávání atd. Právě nabídku anonymity velmi úspěšně řeší tzv. schránky důvěry.

Na informace Oldřicha Čepelky navázal Pavel Moravec z Městské policie v Krnově, kde byl podniknut velkorysejší pokus o vytvoření tzv. sledovaného sousedství. Součástí projektu bylo označování prostorů výstražnými tabulkami, varovné samolepky na dveřích

bytů (nic neprodáváme, nic nekupujeme; pracovníci nejrůznějších organizací mají povinnost se legitimovat; číslo policie), označení cenných předmětů atd. Projekt byl podpořen z MV ČR a z nadace Via.

O spolupráci občanů s policií v Kanadě informoval Jiří Kadlec z oddělení personálního rozvoje MV ČR. Královská kanadská jízdní policie se těší obrovské důvěře občanů, což je založeno jednak na vysoké prestiži, jednak na osobních vztazích mezi policií a občany. Policista má přímo za povinnost vstoupit do některého občanského zájmového sdružení (fotbalisté, zahrádkáři atd.). Filosofie policejní práce v Kanadě vychází z předpokladu, že občané jsou uši a oči policie.

Na závěr semináře vystoupili ještě tito účastníci: Martina Urbanová z Právnické fakulty MU s příspěvkem Aktivní a reaktivní sociální kontrola, která upozornila na nutnost zejména aktivní sociální kontroly tj. prevence, postavené zejména na správné socializaci. Dana Mánková a Dita Šlechtová z Facia Praha upozornily na program „Právo na každý den“ určený pro studenty SŠ a veřejnost, který vychází z mezinárodního konceptu Street Law. Program je založen především na zlepšení právního vědomí mladistvých a využívá netradiční formy výuky jako např. simulovaná soudní přelíčení. Seminář uzavřel příspěvek Alexandra Svobody z MV ČR „Ke vztahům mezi občany a státem“, který upozornil na tři roviny vztahu: prevenci, represii, akceptaci.

Celý velmi podnětný seminář probíhal v poloformální, pracovní atmosféře a byl doplněn exkurzí do policejní služebny Hradce Králové, kde byli účastníci akce seznámeni s poměrně rozsáhlým kamerovým systémem a zkušenostmi s ním. V průběhu celého semináře byla řada možností nejen pro zajímavé příspěvky, ale i pro volnou diskusi, poznámky a zamyšlení. Celá akce byla velmi dobrou ukázkou možnosti projení teorie s praxí. Účastníci semináře konstatovali velkou užitečnost dalších podobných setkání, možnosti výměny zkušeností, porovnání výsledků, problémů a stanovení možných doporučení.